

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(α)**

ΤΑΞΗ:

Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ****ΜΑΘΗΜΑ:****ΙΣΤΟΡΙΑ****Ημερομηνία: Σάββατο 16 Μαΐου 2020****Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες****ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ****ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ****ΘΕΜΑ Α1****α. «Αγροτική μεταρρύθμιση» (σχολ. βιβλίο: σελ. 42)**

Καθώς η κατοχή γης το 19^ο αιώνα έπαινε προοδευτικά να είναι πηγή εξουσίας και κοινωνικού –ταξικού– κύρους, άνοιξαν οι δρόμοι για την αγροτική μεταρρύθμιση. Την κατάργηση δηλαδή των μεγάλων ιδιοκτησιών και την κατάτμηση των αξιοποιήσιμων εδαφών σε μικρές παραγωγικές μονάδες, οικογενειακού χαρακτήρα, που ανταποκρίνονταν καλύτερα στις νέες παραγωγικές και κοινωνικές συνθήκες.

β. «Σύνταγμα του 1927» (σχολ. βιβλίο: σελ.105)

Σημαντική πολιτική τομή της περιόδου (1923-1928) είναι η ψήφιση νέου συντάγματος, διαδικασία που ξεκίνησε το 1924 και ολοκληρώθηκε μόλις το 1927, με το οποίο εγκαθιδρύθηκε το πολίτευμα της αβασίλευτης δημοκρατίας. Στη θέση του βασιλιά τοποθετήθηκε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που τον εξέλεγε η Βουλή και η Γερουσία, η οποία αποτελούσε νέο, δεύτερο νομοθετικό σώμα.

γ. «Εθνικό κόμμα (Κ. Μαυρομιχάλης) » (σχολ. βιβλίο: σελ. 92)

Το Εθνικό Κόμμα του Κ. Μαυρομιχάλη δεν διέφερε από το ραλλικό. Οι εκπρόσωποί του προσπαθούσαν να εκμεταλλευτούν τη συμμετοχή του αρχηγού τους στα πολιτικά πράγματα μετά το κίνημα του 1909. Υποστήριζαν την «Ανόρθωση», που κατά την εκτίμησή τους δεν μπόρεσαν να υλοποιήσουν οι Βενιζελικοί.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(α)****ΘΕΜΑ Α2**

- α. Λάθος
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

- α) **σχολ. βιβλίο, σελ. 74-75:** «Κατά την περίοδο του Κριμαϊκού πολέμου... εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή.»
- β) **σχολ. βιβλίο, σελ. 134:** «Ο Κριμαϊκός πόλεμος όμως έπληξε τους πρόσφυγες ... ιδρύθηκε προσφυγικός συνοικισμός στο χωριό Ανίβιτσα της Φθιώτιδας».

ΘΕΜΑ Β2

σχολ. βιβλίο, σελ 21: «Στη διάρκεια του 19ου αιώνα, η ελληνική ναυτιλία, παρά τις περιόδους κρίσης ... πολύ ασφαλέστερη τη ναυσιπλοΐα στις ελληνικές θάλασσες.»

Παρατήρηση προς τους συναδέλφους διορθωτές:

Η τελευταία παράγραφος του Μαθήματος 7 (Σχολ. Βιβλίο: σελ. 32-33: « Εκτός από το σιδηροδρομικό δίκτυο, το μεγαλύτερο ... ιδιαίτερα κατά την περίοδο αυτή») δεν κρίνεται απαραίτητη στην απάντηση. Ωστόσο, αν χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές, ως γίνει αποδεκτή.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1****Ενδεικτική απάντηση**

(πλάγια γράμματα με υπογράμμιση: χωρία της απάντησης όπου αξιοποιούνται τα κείμενα)

Ενδεικτικός πρόλογος

(σχολ. βιβλίο, σελ. 80)

Κατά το έτος 1884, τα δύο μεγάλα κόμματα, του Τρικούπη και του Δηλιγιάννη, έλεγχαν το 92,2% των εδρών στο Κοινοβούλιο. Το κοινοβουλευτικό σύστημα και ο δικομματισμός θεμελιώθηκαν.

(σχολ. βιβλίο, σελ. 80-81)

Μάλιστα, το τρικουπικό κόμμα ήδη από το 1875 παρουσίασε ένα συστηματικό πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας, αρκετά κοντά στις αντιλήψεις του Κουμουνδούρου, το οποίο ανάμεσα σε άλλα προέβλεπε τη συγκρότηση κράτους δικαίου, τον εξορθολογισμό της διοίκησης, κυρίως με τον καθορισμό των προσόντων

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020

Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

των δημοσίων υπαλλήλων ώστε να περιοριστεί η ευνοιοκρατία, την ανάπτυξη της οικονομίας μέσω κυρίως της ενίσχυσης της γεωργίας και τη βελτίωση της άμυνας και της υποδομής της χώρας, κατά κύριο λόγο μέσω της ανάπτυξης συγκοινωνιακού δικτύου. Για να υλοποιηθεί το συγκεκριμένο αυτό πρόγραμμα ο Τρικούπης προχώρησε σε οργανωτικές μεταβολές και στη βελτίωση των οικονομικών του κράτους, με την αύξηση των φόρων και με τη σύναψη δανείων κυρίως από το εξωτερικό.

Επιπλέον, με τις νέες συνθήκες που προέκυψαν από τον εκχρηματισμό της οικονομίας δημιουργήθηκαν κοινωνικά στρώματα τα οποία δεν ζητούσαν διορισμό στο δημόσιο αλλά τη λήψη μέτρων που θα ευνοούσαν την προώθηση των συμφερόντων τους. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται και στο **Κείμενο Α** της ιστορικής πηγής, στη δεκαετία του 1880 εκδηλώνονται οι πρώτες σοβαρές προσπάθειες για το διαχωρισμό και τη συγκρότηση μιας κοινωνίας ιδιωτών εκτός του κρατικού μηχανισμού. Άλλωστε είναι γνωστό ότι μέχρι τη δεκαετία του 1870 το κράτος αποτελούσε τον κύριο εργοδότη, που εξασφάλιζε θέσεις εργασίας στο δημόσιο και τη δυνατότητα κοινωνικής ανέλιξης εφόσον στους ανώτατους λειτουργούς του διασφάλιζε εισόδημα που σχεδόν ξεπερνούσε το εισόδημα όλων των άλλων μελών της κοινωνίας. Ήταν κατά συνέπεια λογικό μεγάλος αριθμός ανθρώπων να απευθύνεται προς το κράτος για την κατοχή μιας θέσης στο δημόσιο. Το απροσδιόριστο αυτό κοινωνικό αμάλγαμα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και στο **Κείμενο Α**, (δηλαδή ο νεοελληνικός «κοινωνικός ολοκληρωτισμός») που είχε σχηματισθεί γύρω από το κράτος χρειαζόταν από τη στιγμή αυτή (το 1880 και μετά) να συμμορφωθεί με το ευρωπαϊκό υπόδειγμα, του χωρισμού δηλαδή του κράτους από την κοινωνία. Αυτό μπορούσε να επιτευχθεί σε δύο κατευθύνσεις, αφενός με την προώθηση του πεδίου των ιδιωτικών σχέσεων κατά κύριο λόγο ως επιχειρηματικού και διαφοροποιητικού κοινωνικού χώρου και αφετέρου με την σταδιακή αποδυνάμωση του κράτους και την υπαγωγή του στις ανάγκες της κοινωνίας των πολιτών. Έτσι γίνεται αντιληπτό γιατί ο Τρικούπης παρουσιάστηκε ως ο εκφραστής των αιτημάτων των κοινωνικών στρωμάτων που επιζητούσαν την προώθηση των συμφερόντων τους και όχι το διορισμό τους στο δημόσιο.

Ασφαλώς, οι αντίθετοι με την πολιτική του Τρικούπη βουλευτές συσπειρώθηκαν γύρω από τον Θεόδωρο Δηλιγιάννη, ο οποίος σε μεγάλο βαθμό εξέφραζε πολιτικές απόψεις αντίθετες από εκείνες του Χ. Τρικούπη. Χαρακτηριστικές πληροφορίες μάλιστα για την πολιτική προέλευση των οπαδών του δηλιγιαννικού κόμματος παρέχει το **Κείμενο Β** του ιστορικού παραθέματος. Πιο συγκεκριμένα τα μέλη του κόμματος προερχόταν από την παράδοση του Ι. Κωλέττη και του Αλ. Κουμουνδούρου. Οι οπαδοί του προέρχονται από τα παρηκμασμένα ξενικά κόμματα και συγκεκριμένα το γαλλικό και ρωσικό. Ενδέχεται το κοινό στοιχείο και των δυο αυτών τάσεων να ήταν ο αντι-αγγλισμός, ο οποίος τις οδήγησε αρχικά στη συγκρότηση ενιαίου κόμματος και στη συνέχεια στη συμπάραταξη με την αναδύομενη ευρωπαϊκή δύναμη, τη Γερμανία. Ο Δηλιγιάννης δεν αποδεχόταν το χωρισμό των εξουσιών και στόχευε στη συγκέντρωση και τον έλεγχό τους από το κόμμα.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020

Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

Αντίθετα, ο Τρικούπης, όπως φαίνεται και στο Κείμενο Α, επιδίωκε τη λεγόμενη «διάκριση των εξουσιών», δηλαδή την αποσυμφόρηση της εξουσίας από το χώρο της πολιτικής και του κράτους. Στόχευε με άλλα λόγια, στην εξασθένιση του πολιτικού ελέγχου, μέσω της μετάθεσης ενός μέρους της εξουσίας προς την ανερχόμενη δύναμη του ιδιωτικού τομέα. Επιπλέον ο Τρικούπης θεωρούσε το κράτος ως μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης και επεδίωκε τον εκσυγχρονισμό του με κάθε κόστος ακόμη και μέσω της απεμπλοκής του κρατικού μηχανισμού από την ιδιωτική κοινωνία και τη σχετική αποδυνάμωσή του. Ο Δηλιγιάννης από την άλλη πλευρά προέβαλε το αίτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, με τη μείωση των φόρων και την παροχή ευκαιριών στους προστατευόμενους του για την κατάληψη των δημοσίων θέσεων επιδιώκοντας μια ισχυρή πολιτική εξουσία που να ελέγχει και την οικονομία. Για παράδειγμα, στα εδάφη της νεοαποκτηθείσας Θεσσαλίας, στα οποία κυριαρχούσε η μεγάλη ιδιοκτησία, οι τρικουπικοί υποστήριζαν τους μεγαλογαιοκτήμονες στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ιδιωτικής οικονομίας και της αποδυνάμωσης της πολιτικής εξουσίας, ενώ οι δηλιγιαννικοί προσπάθησαν, χωρίς τελικά να το κατορθώσουν, να χορηγήσουν γη στους αγρότες και έλαβαν κάποια μέτρα για τη βελτίωση της θέσης τους. Ο Δηλιγιάννης επέκρινε το κοινωνικό κόστος του εκσυγχρονισμού και υποστήριξε ένα κράτος κοινωνικής αλληλεγγύης. Μάλιστα, όπως φαίνεται και στο Κείμενο Β, υποσχόταν το συγκερασμό της οικονομικής ανάπτυξης με την κοινωνική δικαιοσύνη και κυρίως επιζητούσε να ενισχύσει τη δύναμη του κράτους. Το κόμμα του απεχθανόταν το τυχοδιωκτικό χρηματιστικό κεφάλαιο. Συμπληρωματικές πληροφορίες για το παραπάνω παρατίθενται, επίσης, στο Κείμενο Β, στο οποίο επισημαίνεται ότι στο αντι-τρικουπικό στρατόπεδο είχαν συγκεντρωθεί όλα τα στοιχεία του εγχώριου (μικρο) αστισμού, τα οποία στηλίτευαν με ιδιαίτερη ένταση την κερδοσκοπία, το χρηματιστήριο, το χρηματιστικό κεφάλαιο, το χρηματικό πλούτο, την τοκογλυφία και την κατίσχυση των τραπεζών. Ο ίδιος ο Θ. Δηλιγιάννης καταφερόταν εναντίον της πλουτοκρατίας και του χρηματικού και χρηματιστικού κεφαλαίου. Επιπρόσθετα, με την στήριξη των οπαδών του, κατηγορούσε με θέρμη τους ξένους, την Ευρώπη και τους πλούσιους Έλληνες της διασποράς ωστόσο προέτασσε την ανάγκη προώθησης των παραγωγικών επενδύσεων με την επίβλεψη και καθοδήγηση της κυβέρνησης. Το πρόγραμμα του Δηλιγιάννη ενώ αντιτίθετο στο τρικουπικό, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί οπισθοδρομικό καθώς επιδίωκε έναν ορισμένο κοινωνικό εκσυγχρονισμό με γνώμονα του συνολικού εγχειρήματος το ίδιο το κράτος. Ταυτόχρονα, υποστήριζε μια αργή οικονομική ανάπτυξη που θα βασιζόταν σε παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες.

Ενδεικτικός επίλογος: (σχολ. βιβλίο, σελ. 85) Δυστυχώς όμως τα δύο μεγάλα κόμματα μολονότι προσπάθησαν να υλοποιήσουν το πολιτικό τους πρόγραμμα, δεν τα κατάφεραν. Ούτε το τρικουπικό κόμμα μπόρεσε να συνεχίσει το εκσυγχρονιστικό του πρόγραμμα, ούτε το δηλιγιαννικό κατόρθωσε, ελλείψει χρημάτων, να τηρήσει την υπόσχεση του για λιγότερους φόρους.

ΘΕΜΑ Δ1

Ενδεικτική απάντηση

(πλάγια γράμματα με υπογράμμιση: χωρία της απάντησης όπου αξιοποιούνται τα κείμενα)

α) (σχολ. βιβλίο: σελ. 35-37)

Η αλλαγή των ρυθμών ανάπτυξης στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1860 και μετά, οδήγησε αναγκαστικά σε νέο δανεισμό. Οι περιορισμένοι πόροι της χώρας, σε συνδυασμό με τα έκτακτα έξοδα που επέβαλαν οι διαρκείς εθνικές κρίσεις, καθιστούσαν αδύνατη την εξοικονόμηση κεφαλαίων για δημόσιες επενδύσεις. Γενικά, ο εξωτερικός δανεισμός διογκώθηκε κατά τη δεκαετία του 1880, και μέσα σε λίγα μόλις χρόνια η χώρα βρέθηκε να οφείλει ποσά πολλαπλάσια του ετήσιου προϋπολογισμού της.

Το μεγαλύτερο μέρος των δανείων αυτών χρησίμευσε για την κάλυψη των τρεχόντων ελλειμμάτων των εθνικών προϋπολογισμών. Χαρακτηριστικά στο **Κείμενο Α** αναφέρεται ότι το 1887 ο τότε πρωθυπουργός Χαρίλαος Τρικούπης προέβει σε εξωτερικό δανεισμό και εξασφάλισε το ποσό των 19.000.000 χρυσών φράγκων. Αυτό σε συνδυασμό με κάποια εσωτερικά δάνεια οδήγησαν όχι μόνο στην εξυγίανση του κρατικού προϋπολογισμού του 1887 αλλά και σε πλεόνασμα της τάξεως των 4.000.000 δραχμών.

Παράλληλα, τα δάνεια αξιοποιήθηκαν στην κάλυψη των δαπανών των στρατιωτικών κινητοποιήσεων του 1877-1880, γεγονός που τεκμηριώνεται και από τα στατιστικά στοιχεία **του Πίνακα**, σύμφωνα με τα οποία το 1880 η Ελλάδα σύναψε δάνειο ύψους 120.000.000 δραχμών για το σκοπό αυτό. Ακόμη, καλύφθηκαν οι δαπάνες των στρατιωτικών κινητοποιήσεων του 1885-1886 και των εξοπλισμών (26.000.000 δραχμές από τα δάνεια χρησιμοποιήθηκαν για τη ναυπήγηση τριών θωρηκτών το 1889). Στο **Κείμενο Α** αναφέρεται, επίσης, πως ο Τρικούπης προσπάθησε να ενισχύσει τις αποδόσεις των κρατικών μονοπωλίων αντλώντας δάνειο από το εξωτερικό ύψους 135.000.000 δραχμών. Η διάθεση του Τρικούπη για οργάνωση των μονοπωλίων αποδεικνύεται και από τα στατιστικά δεδομένα της εποχής, σύμφωνα με τα οποία το έτος 1887 εξασφάλισε από το εξωτερικό δάνειο 185.000.000 δραχμών. Ταυτόχρονα, ίδρυσε την «Εταιρεία διαχείρισεως μονοπωλίων» με απώτερο στόχο τη διασφάλιση των εσόδων από τα αυτά, πρακτική που απέφερε ετησίως 90.000.000 δρχ. Οι συγκεκριμένες πρόσδοι αξιοποιήθηκαν για την παραγγελία τριών θωρηκτών, την αποπληρωμή των τοκοχρεωλυσιών από προηγούμενα δάνεια και την εξυπηρέτηση της πολεμικής προετοιμασίας την περίοδο 1885-1886. Επιπρόσθετα, μεγάλα ποσά διατέθηκαν για την αποπληρωμή παλαιότερων δανείων. Μικρό μέρος απέμενε για παραγωγικές επενδύσεις και δημόσια έργα, ποσό όμως απαραίτητο, χωρίς το οποίο τα έργα αυτά δεν θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν. Χαρακτηριστικά σύμφωνα με τα στοιχεία **του Πίνακα** η κατασκευή των δημοσίων έργων - σιδηροδρόμων και εθνικών δρόμων - απορρόφησε δύο δάνεια ύψους 45.000.000 και 20.000.000 δραχμών αντίστοιχα.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020

Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Α(α)

Έτσι, το έτος 1893 η Ελλάδα βρέθηκε σε αδυναμία να εξυπηρετήσει τα τοκοχρεολύσια των εξωτερικών δανείων και ζήτησε επαναδιαπραγμάτευση του δημοσίου χρέους της. Στο Κείμενο Β επισημαίνεται ότι το συγκεκριμένο δημοσιονομικό αδιέξοδο αποδίδεται στην οικονομική πολιτική που ασκήθηκε την περίοδο 1883-1893. Συγκεκριμένα, η δανειοληπτική τακτική τη δεκαετία αυτή επιβάρυνε ανεπανόρθωτα τα δημόσια ταμεία με δυσβάστακτα δάνεια και τεράστια ελλείμματα. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες επιταχύνθηκε η οικονομική κατάρρευση της Ελλάδας. Η «πτώχευση», όπως χαρακτηρίστηκε δεν ήταν ασυνήθιστη επιλογή των φτωχότερων κρατών, στην Ελλάδα όμως της εποχής εκείνης είχε μεγάλο πολιτικό κόστος. Οι διαπραγματεύσεις με τις πιστώτριες χώρες συνεχίστηκαν μέχρι τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Η ήττα του ελληνικού στρατού και η υποχρέωση της Ελλάδας να καταβάλει υπέρογκες πολεμικές αποζημιώσεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία έθεσαν το ζήτημα σε νέες βάσεις. Οι πληροφορίες αυτές επιβεβαιώνονται και από το Κείμενο Α, ενώ παράλληλα αναφέρεται ότι στη συνθήκη ειρήνης που υπογράφηκε ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία στην Κωνσταντινούπολη το 1897, η Ελλάδα εκπροσωπήθηκε από τις Ευρωπαϊκές Δυνάμεις. Όσον αφορά στον οικονομικό τομέα, η χώρα υποχρεώθηκε να καταβάλλει πολεμική αποζημίωση στην νικήτρια Τουρκία και ταυτόχρονα να αποδεχτεί την υπαγωγή της σε καθεστώς διεθνούς οικονομικού ελέγχου ύστερα από την ψήφιση σχετικού νόμου.

Συμπερασματικά, οι εσφαλμένοι οικονομικοί και πολεμικοί χειρισμοί το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα, κατέστησαν αναπόδραστη υποχρέωση την επιβολή της διεθνούς επιτήρησης για την εξυπηρέτηση των ληξιπρόθεσμων εξωτερικών δανείων και των υπέρογκων πολεμικών οφειλών προς την Τουρκία.

β) (σχολ. βιβλίο: σελ. 134-135)

Σε όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, απελευθερωτικά κινήματα ξέσπασαν στην τουρκοκρατούμενη ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη, με υποκίνηση ή ανοχή του ελληνικού κράτους. Στα αλυτρωτικά κινήματα έδωσαν το παρόν ένοπλοι Μακεδόνες, Ηπειρώτες και Κρήτες πρόσφυγες που είχαν εγκατασταθεί από τον καιρό της Επανάστασης στην ελεύθερη Ελλάδα. Οι αναστατώσεις αυτές προκάλεσαν νέα προσφυγικά ρεύματα, με μεγαλύτερο αυτό της Κρητικής επανάστασης του 1866-69.

Το τελευταίο ρεύμα (εσωτερικών) προσφύγων δημιούργησε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897. Στις 28 Μαρτίου/9 Απριλίου, λίγες μέρες πριν την επίσημη πολεμική σύρραξη, σύμφωνα με τις πληροφορίες του Κειμένου Γ, η τουρκική πλευρά κατήγγειλε στις ευρωπαϊκές Δυνάμεις ότι χίλιοι περίπου ένοπλοι άντρες εισήλθαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία από την πλευρά του Μετσόβου. Η Ελλάδα διευκρίνισε ότι επρόκειτο για Μακεδόνες πρόσφυγες που επέστρεφαν στην πατρίδα τους. Η κίνηση αυτή πιθανώς συνδεόταν με τον επαπειλούμενο ελληνοτουρκικό πόλεμο και την ύπαρξη ελληνοτουρκικών στρατευμάτων στη συνοριακή γραμμή. Πράγματι, όπως επισημαίνεται και στο Κείμενο Α ο πόλεμος ξεκίνησε στις 5/18 Απριλίου με πρωτοβουλία της Τουρκίας. Η εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων έγινε στη Θεσσαλία. Μέσα σε ένα μήνα η

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(α)**

Ελλάδα ηττήθηκε αφού πρώτα εκκενώθηκε η Λάρισα, τα Φάρσαλα και ο Δομοκός. Την υποχώρηση του ελληνικού στρατού, μετά την κατάληψη της Λάρισας, ακολούθησε και γενική έξοδος του άμαχου πληθυσμού, που έφευγε πανικόβλητος. Η συνθήκη ειρήνης της Κωνσταντινούπολης προέβλεπε ρυθμίσεις στη θεσσαλική συνοριακή γραμμή με μικρές βελτιώσεις υπέρ των Τούρκων. Στα εδάφη αυτά δεν βρίσκονταν κατοικημένες περιοχές, εκτός από ένα χωριό, την Κουτσούφλιανη, το οποίο οι κάτοικοί του εγκατέλειψαν και εγκαταστάθηκαν νοτιότερα σε ελληνικό έδαφος.

ΟΕΦΕ